

**Govor pročelnice Odjela za povijest
doc. dr. sc. Ines Sabotič
povodom prvog susreta profesora i studenata diplomskog studija povijesti
18. listopada 2013.**

Poštovani rektore,

Poštovani prorektori,

Poštovani profesori,

Drage studentice i studenti!

Prije tri godine, bili ste prva generacija koja je upisala preddiplomski sveučilišni studij povijesti. Danas ste opet prvi, kao prva generacija koja upisuje diplomski sveučilišni studij povijesti. No, ovaj put znate što znači biti prvi. Svojim ste očima bili svjedoci, na svojoj koži osjetili kako je Sveučilište s vama nastalo, kako se gradilo i kako neprestano raste. Drago nam je što ste odlučili ponoviti to iskustvo. Drago nam je što su nam se pridružile dvije nove studentice te nam tako ukazale povjerenje. Nadam se da će se dobro osjećati među nama. Bit će još takvih prilika da se bude prvi. Netko će među vama prvi diplomirati, a vjerujem netko i za nekoliko godina postati prvi doktor povijesti iz okrilja Hrvatskoga katoličkog sveučilišta. No, ovaj početak je malo drukčiji nego li onaj prije tri godine. Imate iskustvo studiranja, odnosno studiranja povijesti. Stekli ste nova znanja i nove vještine.

Povijest je naime bogata faktografijom, datumima, imenima, događajima, nazivima ... Potrebno je mnogo toga, kako se kaže, „naučiti na pamet“. Opasnost učenja na pamet jest višestruka: uči se bez razumjevanja i brzo se zaboravi. Možemo se nadalje zaigrati riječima i pojmovima. Na francuskom se kaže „apprendre par coeur“ ili, prijevodimo li doslovno, „naučiti na srce“. Već su stari Grci smatrali da je srce središte čovjeka, mjesto gdje se nalazi pamet i pamćenje, emocije i strasti, volja i hrabrost. Srednji vijek je prihvatio tu simboliku srca i pretočio je u prije spomenuti izraz. Možda i jer je to vrijeme bilo natopljeno kršćanstvom za koje je srce mjesto susreta čovjeka i Boga. No, u 21. stoljeću taj se izraz i dalje koristi, premda je opće poznato da je mozak odgovoran u procesima učenja. Možda je ispravnije reći učiti na pamet, no svejedno valja učiti i na srce i sa srcem. Potrebno je uključiti cijeloga sebe. Lakše se i bolje uči. Dalje se ide, preko granica koje sami sebi postavljamo, upravo jer imamo vjeru.

Nema sumnje da je faktografija bitna, ali ona gubi svaki smisao ako se ne razumiju datumi, ljudi, događaji, procesi. Ne želimo od vas napraviti prvake u kvizovima koji znaju odgovore na sva pitanja iz povijesti i zaokružuju točan odgovor. Uostalom, na motivacijskim razgovorima pitali smo vas što ste naučili, koje ste vještine do sada stekli. Većina vas je rekla da ste naučili pisati seminare. Premda ste se ponekad bunili što imate previše seminara, ipak ste ih napravili i pritom naučili pisati – vjerujte da se može još puno toga naučiti. Nema puno mjesta gdje se može učiti pisati. Sveučilište je upravo mjesto gdje se ta vještina može i mora steći, a možda je i jedino takvo mjesto.

Zašto je važno znati pisati? Nekoliko je odgovora. Pisanje je odlika sveučilišta, jer je to mjesto znanstvenog istraživanja. Njegova odlika je i prenošenje znanja. Nova znanja i spoznaje se prenose usmeno kroz nastavu i pismeno kroz članke i knjige. Riječi ostaju. Svjedoče o veličanstvenim idejama, konceptima, razumjevanjem stvarnosti, ali odaju i svaku netočnost, neznanje, pa i glupost. Možemo ih izbrisati samo tako da spalimo knjige, što je nedopustivo. Za razliku od govora, ne mogu se sakriti. Pisanje zahtjeva i određene vještine. S jedne strane tekst zahtjeva jezičnu pismenost i poznavanje jezika, ali i određenu sposobnost za lijepo pisanje. S druge strane pisanje nudi dublju misao, veću nijansu u promišljanju, preciznost. Pri pisanju moramo slagati ideje, definirati problematiku, postavljati pitanja. Neka se ideja može činiti zanimljivom dok o njoj promišljamo, ali kad je napisana primjećujemo da je često samo u obrisima i da je još treba brusiti. Bez obzira na talente, tekst je nešto na čemu se radi. U svakom slučaju, napisano će biti čitano. Zašto bi netko čitao loše napisanu i bezidejnu knjigu? Nema pisanja bez čitanja. Jedno pomaže drugom.

Humanističke znanosti, pa i povijest, traže pisanu riječ. Nema povjesničara koji nije pisao. Prva povijest koju pamtimo jest Herodotova. No, i ako ne želite biti profesionalni povjesničar koji istražuje te piše članke i knjige, nego profesor koji usmeno prenosi znanje istraživača, morat ćete pripremiti predavanja na papiru, a ne u glavi. Morat ćete naći primjerenu strukturu koja može na najbolji način predočiti i objasniti povijesna zbivanja djeci i mladima. Ako profesor sa predavačkim vještinama i znanjem može prenijeti znanje drugima, povjesničar u njemu znati će objasniti zašto se nešto dogodilo, a ne samo kako.

Na pitanje kako se nešto dogodilo, valja se vratiti temeljima povijesti: dokumentima. Naime, ne smije se zaboraviti da se povijest rađa s prvim pisanim izvorima. Ne samo povijest kao struka, već i povijest kao posebno razdoblje ljudskog postanka. Bez dokumenata, nema povijesti. I nema dokumenta bez našeg pogleda. Mi smo ti koji ih tražimo i pronalazimo, skupljamo i slažemo – to je heuristički pristup. Pravo je umijeće tražiti izvore, bilo koje vrste, jer sve može biti izvor. Zatim je potrebno kritičko razmišljanje i tumačenje dokumenata, odnosno potrebno je primijeniti hermeutički pristup. Neki kažu da dokument i činjenice same govore od sebe. Ali što ako dokument i povjesničar ne govore isti jezik? Stoga, neophodno je izvršiti analizu dokumenta, eksternu i internu, ne samo da bi dokazali je li dokument autentičan, nego i da bi ga razumjeli, po mogućnosti i raskrinkali. I važno ga je uvijek staviti u kontekst, jer svaki dokument pripada svojem vremenu, njegovo je ogledalo.

Premda je “zašto” omiljeno pitanje filozofa, i povjesničar ga treba postavljati. Francuski povjesničar Francois Hartog rekao je da “nije toliko važno što su Grci smislili povijest, nego povjesničara kao subjekt koji piše”. Riječ na kojoj bih se ovdje zadržala jest subjekt, o pisanju je bilo dovoljno riječ. Naime, povjesničar je biće koje misli, kreće se, djeluje, uključuje se u svijet u kojem živi. Nije odvojen od svoga vremena, naprotiv. I vi studenti povijesti dio ste zajednice, akademske zajednice koja je pozvana promišljati i graditi „bolji svijet”. Za razliku od drugih, povjesničar, na poseban način, želi razumjeti prošlost i ljude koji su je stvarali, kao i nasljeđe koje su ostavili, tj. njegovu sadašnjost. No, on ima i drugu zadaću. Onkraj razumijevanja, povjesničar, pravi povjesničar, traži istinu. Samo subjekt može čeznuti za njom i tražiti je.

I vi ćete, kao studenti povijesti, imati puno prilika iskusiti, izvježbati, dokazati tu potragu za istinom: kroz knjige koje ćete čitati, predavanja koje ćete slušati, seminare koje ćete raditi i nadasve kroz diplomski rad koji kao kruna svega dolazi na kraju.

Istinom se vraćamo sveučilištu koje u svojoj srži okuplja ljude u čeznuću za istinom. Naše Hrvatsko katoličko sveučilište nije iz toga izuzeto. No, ono je i „istinskim svjetlom“ obasjano, ne samo sveučilište, nego i svi koji u njemu žele rasti i ići tragom istine.

Želim da vas to svjetlo prati tijekom studija kako bi u svome radu i životu bili uspješni i odgovorni studenti.